

бути накладено на учасників кримінального провадження у випадках та розмірах, передбачених цим Кодексом, за невиконання процесуальних обов'язків.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.— 1996.— № 30.— Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.// Голос України.— 2012.— 19 травня.— №№ 90-91.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України/ За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка.— 9-те видання, переробл. та доповн.— К.: Юридична думка, 2012.— 1316 с.
4. Назаров В.В., Омеляненко Г.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник.— Вид.2-ге, доп. І переробл.— К.: Атіка, 2008.— 584с.

УДК 343,12 (043.2)

Назаров В.В.,
д. ю. н., професор,
Тонкопій Ю.І.,
магістрант,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ АСПЕКТИ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ЩО ПРОВОДЯТЬСЯ В ЖИТЛІ ЧИ ІНШОМУ ВОЛОДІННІ ОСОБИ

Ефективність досудового розслідування безпосередньо пов'язана з рівнем теоретичного осмислення сутності та значення слідчих (розшукових) дій, особливостей вирішуваних ними завдань щодо збирання, перевірки і оцінки доказів з метою забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Потреба дослідження слідчих (розшукових) дій, особливо тих, що проводяться в житлі чи іншому володінні особи, викликана зміною кримінального процесуального законодавства, прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України, появою нових видів кримінальних правопорушень, способів і засобів їх вчинення, використанням у процесі злочинної діяльності технічного оснащення високого рівня, покращенням психологічної підготовки злочинців та їх обізнаністю про прийоми і методи роботи слідчих та оперативних підрозділів, у результаті чого зростає необхідність удосконален-

ня досудового розслідування, зокрема, щодо проведення слідчих (розшукових) дій в житлі чи іншому володінні особи.

Систему слідчих (розшукових) дій складають такі процесуальні дії:

- допит (статті 224-226, 232 КПК України);
- пред'явлення для впізнання (статті 228-232 КПК України);
- обшук (статті 234-236 КПК України);
- огляд (статті 237-239 КПК України);
- слідчий експеримент (ст. 241 КПК України);
- експертиза (статті 242-245 КПК України).

Серед вищеназаних слідчими (розшуковими) діями, які можуть бути проведені в житлі чи іншому володінні особи, є обшук; огляд; слідчий експеримент.

Проведення слідчих (розшукових) дій в житлі чи іншому володінні особи є специфічним видом юридичної діяльності і зумовлене характером завдань слідчого та обставинами, в яких йому доводиться діяти.

Слідчий має широкі владні повноваження (зокрема, і на обмеження основних прав і свобод людини і громадянина), право застосовувати заходи забезпечення кримінального провадження, а також самостійно вести слідство і приймати важливі рішення. Така робота часто вимагає надмірних навантажень. Слідчий, обмежений жорсткими строками розслідування, мусить мати справу з тими, хто прагне приховати істину, розкриття якої є його професійним обов'язком. Люди, з якими він спілкується у процесі проведення обшуку, огляду в житлі, певною мірою причетні до розслідуваного кримінального правопорушення. Це підозрюваний, обвинувачений, захисник, поняті, спеціалісти. Спілкування і відносини з ними складні, нерідко пов'язані з морально-етичними проблемами. Діяльність слідчого потребує високо-розвинутих фахових і моральних якостей, насамперед почуття відповідальності, об'єктивності та неупередженості, пильності, чесності, справедливості, гуманності, високої культури спілкування.

При проведенні слідчих (розшукових) дій в житлі чи іншому володінні особи слідчий керується процесуальними, криміналістичними і морально-етичними правилами. Процесуальні норми вказують, що саме, в яких формах і в якій послідовності необхідно діяти, здійснюючи слідство. Рекомендації криміналістики допомагають обрати тактику, ефективні прийоми і методи розкриття кримінального правопорушення і викриття винних.

Зважаючи на морально-етичні норми, оцінюють допустимість конкретних прийомів розслідування крізь призму моральних принципів. Усі види правил взаємопов'язані і не повинні суперечити одне одному.

Визначальну роль серед них відіграє закон, який має бути високоморальним і доцільним. Це, однак, не звільняє слідчого від неухильного дотримання морально-етичних норм.

Проведення в житлі чи іншому володінні особи обшуку, огляду, слідчого експерименту є досить специфічною цариною відносин між людьми, позаяк створює умови для активного втручання в особисті права людини – лише законне та обґрунтоване втручання зумовлює успішне досягнення мети розслідування кримінального правопорушення. Коли проведення слідчих (розшукових) дій відбувається без законних підстав або з порушенням норм закону, вони розглядаються у суспільній свідомості як така діяльність, що суперечить морально-етичним засадам.

При проведенні даних слідчих (розшукових) дій неприйнятними є вивчати і вилучати записники, щоденники, записки, листи, фотографії підозрюваного, які не стосуються кримінального провадження, але нібито необхідні для виявлення його зв'язків, знайомств, планів. На нашу думку, ухвала слідчого судді про проведення, наприклад, обшуку є лише підставою для виявлення і вилучення вказаних у ній документів і предметів, проте не є дозволом для тотального обстеження житла і всього особистого майна підозрюваного. Якщо щоденники, листи, фотографії стосуються кримінального провадження, необхідно вказати їх в ухвалі про проведення обшуку, що дає право на огляд і вилучення даних документів. Якщо ж вони не стосуються кримінального провадження і в ухвалі не вказані, вивчати і вилучати їх є абсолютно неприпустимим. Наприклад, у людини, яка підозрюється в заподіянні умисних тяжких тілесних ушкоджень, слід шукати автоматичну вогнепальну зброю. Проте це не дає підстав вивчати і вилучати щоденники, листи, фотографії, оскільки вони не мають відношення до кримінального провадження. Якщо ж, крім вогнепальної зброї, розшукується співучасник підозрюваного в учиненні даного кримінального правопорушення, то огляд і вилучення вказаних документів та предметів цілком можливі за умови, що вони вказані в ухвалі про проведення обшуку. Таким чином, слідчі (розшукові) дії, що проводяться в житлі чи іншому володінні особи мають суворо цільове призначення і не є універсальним засобом обмеження конституційних прав, яке полягає у вивченні особи та способу її життя.

УДК 349.6(043.2)

Оверковська Т.К.,

к. ю. н., доцент,

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АЕРОПОРТІВ

За роки незалежності створено достатній масив нормативно-правових актів, що регулюють діяльність транспорту взагалі, так і окремих його видів зокрема. З прийняттям у 1994 році ЗУ "Про транспорт" визначено структуру Єдиної транспортної системи України, до якої серед інших видів транспорту загального користування належить й авіаційний транспорт. Ст. 32 зазначеного закону визначено, що до складу авіаційного транспорту входять також аеропорти.

Діяльність аеропорту як і інших складових авіаційного транспорту пов'язана з негативним впливом на навколишнє природне середовище. Як підприємство авіаційної транспортної інфраструктури діяльність аеропорту підпадає під вплив норм як загального (ЗУ "Про транспорт"), так і спеціального закону (Повітряний кодекс України, 2011р.). Так, відповідно до ЗУ "Про транспорт" підприємства транспорту зобов'язані забезпечувати охорону навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту (ч.1 ст.12), несуть відповідальність за шкоду, заподіяну навколишньому природному середовищу, згідно з чинним законодавством України (ч.4 ст.13), а частини території підприємств, вокзалів, станцій, портів, пристаней, аеродромів і шляхів сполучення, де здійснюється рух транспортних засобів, проводяться маневрові та вантажно-розвантажувальні роботи, є зонами підвищеної небезпеки (ч.3 ст.16).

До основних джерел, що негативно впливають на стан довкілля та здоров'я людей в сфері авіації, необхідно віднести такі: повітряні судна – здійснюють акустичний вплив на навколишнє природне середовища та викиди забруднюючих речовин, аеропорти – використовують радіотехнічні пристрої з потужними електромагнітними полями; підприємства цивільної авіації – використовують природні ресурси землі, води, нафтопродукти тощо і несуть в собі потенційну загрозу [1, с.248].

Визначення поняття аеропорт закріплено п.17 ч.1 ст.1 Повітряного кодексу України: це комплекс споруд, призначених для приймання, відправлення повітряних суден та обслуговування повітряних перевезень, що має для цих цілей аеродром, інші наземні споруди та необхідне обладнання.